

مباحث جاری در حسابداری

تألیف:

دکتر شکراله خواجوی

سید حسین حسینی

انتشارات نگاه دانش

سروش‌نامه	:	خواجوی، شکراله
عنوان و پدیدآور	:	مباحث جاری در حسابداری /تالیف شکراله خواجوی، حسین حسینی.
مشخصات نشر	:	تهران: نگاه دانش، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری	:	۲۵۶ ص جدول.
شابک	:	978-964-157-007-3
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت	:	نمایه.
یادداشت	:	واژه‌نامه.
موضوع	:	حسابداری.
شناسه افزوده	:	حسینی، حسین
رده‌بندی کنگره	:	۸۷ خ ۲/۵۶۵۵ HF
رده‌بندی دیویی	:	۶۵۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۰۷۰۵۵۲

انتشارات نگاه دانش

نام کتاب :	مباحث جاری در حسابداری
مؤلفین :	دکتر شکراله خواجوی - حسین حسینی
ناشر :	نگاه دانش
حروف‌نگاری، صفحه‌آرایی (نگاه دانش):	لیلا محمدی - ماما مرادی
طراح :	سیده سمانه حسینی
نوبت چاپ:	اول ۱۳۸۶
تیراژ:	۱۵۰۰ نسخه
قیمت :	۲,۰۰۰ تومان
لینوگرافی / چاپ / صحافی:	باختر / دالاهو / چاوش
شابک :	۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۵۷ - ۰۰۷ - ۳

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است

انتشارات نگاه دانش: انقلاب - خ ۱۲ فروردین - ساختمان ناشران پلاک ۱۶ - طبقه ۲ - واحد ۲

تلفن: ۶۶۹۵۴۸۹۲ - ۶۶۹۵۱۹۲۰

تلفکس: ۶۶۴۸۶۱۵۴

تقدیم بہ

پدر و مادر عزیزمان

شکرا لہ خواجوی

سید حسین حسینی

بنام آنکه جان را فکرت آموخت چراغ دل به نور جان برافروخت

دیباچه

تغییرات و تحولات شگرف محیط اقتصادی و مالی، دانش حسابداری را همچون بسیاری از علوم دیگر دستخوش دگرگونی‌های عظیمه‌ای نموده است. در این میان، حرفه‌ی حسابداری که همانا رسالت تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان را عهده‌دار است با بسیاری از مباحث غامض و پیچیده روبرو گشته که به منظور تهیه‌ی اطلاعات مالی مربوط، قابل اعتماد و قابل مقایسه در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی گروه‌های مزبور ناگزیر از رویارویی با آنهاست.

رشد روز افزون جوامع صنعتی و رقابت شدید مابین شرکت‌ها، نیاز به سیاست‌های تأمین مالی کلان را در کانون توجه قرار داده است. به عقیده‌ی آریستوتل^۱، ثروت در میزان تملک اشیا گران‌بها خلاصه نمی‌شود، بلکه استفاده‌ی مناسب از امکانات، شاخصی از توانگری فرد می‌باشد. مفهوم این عبارت را می‌توان در بطن قراردادهای اجاره ملاحظه نمود. امروزه، اجاره به‌عنوان ابزاری جهت تأمین مالی واحدهای تجاری محسوب شده که با کمک آن می‌توان علاوه بر حفظ وجوه نقد عمده‌ی شرکت و هدایت آن در امور مورد نظر مدیریت، امتیاز حق استفاده از دارایی‌های مختلف را نیز به دست آورد.

آنچه طی دهه‌های اخیر نگاه‌ها را به سوی خود جلب نموده، موضوع تورم می‌باشد. در این راستا با توجه به رابطه‌ی ذاتی دانش حسابداری با محیط و اوضاع و احوال جوامع از منظر نظریات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی این موضوع مطرح می‌گردد که آیا اطلاعات فراهم شده در چنین محیطی کماکان برای استفاده‌کنندگان مفید تلقی می‌شود یا برعکس آنها را گمراه می‌سازد؟ آیا در صورت لحاظ نمودن اثرات تورم بر صورت‌های مالی، اطلاعات ارائه شده مربوط تلقی خواهند شد؟

با رشد و گسترش مفهوم جدایی مالکیت از مدیریت که خود منجر به شکل‌گیری شرکت‌های سهامی عام گردید، زمینه‌ی ظهور شرکت‌های عظیم فعال در پروژه‌های عمرانی فراهم شد. از آنجائی که در این شرکت‌ها مراحل تولید، اغلب افزون بر یک دوره‌ی مالی است، چگونگی شناسایی درآمد حرفه‌ی حسابداری را با چالشی نوین مواجه نمود. بار دیگر با توجه به وظیفه‌ی حسابداری در

گزارشگری مالی و حمایت از استفاده‌کنندگان می‌بایست تمهیدات لازم در این زمینه اندیشیده شده تا صورت‌های مالی این شرکت‌ها تصویری مطلوب از عملکرد واحد تجاری ارائه کنند. افزایش چشمگیر تجارت بین‌الملل از مباحث جالب توجه دیگر در محیط رقابتی نوین است. آمارها و ارقام موجود جملگی مؤید افزایش حجم معاملات ارزی و تجارت بین‌المللی کشورهای مختلف است. از آنجا که نرخ ارز کشورهای طرف معامله با یکدیگر متفاوت بوده، اختلاف‌هایی وجود داشته که بسته به شرایط مختلف رویه عمل‌های متفاوتی را طلب می‌کند.

هر یک از مباحث مطرح شده، شامل اجاره، تورم، پیمان‌های بلندمدت و مبادلات ارزی در کتاب پیش رو به تفصیل مورد مذاقه قرار گرفته است. در این کتاب سعی بر آن بوده تا ضمن استفاده از منابع مختلف لاتین، استانداردهای حسابداری ایران در قانون توجه قرار گیرد. از این رو، در فصول مختلف، ابتدا استانداردهای ایران توضیح داده شده و سپس دیدگاه سایر بیانیه‌ها و استانداردهای مراجع مختلف در صورت لزوم ذکر شده است. همچنین کوشش گردیده هر یک از استانداردهای ایران، به طور کامل و دقیق آدرس‌دهی شده تا موجبات سهولت مراجعه‌ی بعدی استفاده‌کنندگان محترم فراهم شود.

همچنین بر خود فرض می‌دانیم از زحمات خانم‌ها شعله منصوری، مریم گل‌محمدی و آقایان مرتضی مجاهدی و نیما اصائلو که با بازبینی کتاب، سهم به سزائی در بهبود کیفیت آن داشته‌اند کمال سپاس را داشته باشیم. لازم به ذکر است که کاستی‌های احتمالی این کتاب منحصرأ به اینجانبان مرتبط بوده و از توصیه‌ها و پیشنهادهای شما عزیزان برای اصلاحات آتی استقبال می‌کنیم. همچنین از مدیریت محترم انتشارات نگاه دانش که در چاپ این کتاب کمال همکاری را داشته‌اند سپاس و تشکر داریم. لازم به ذکر است که تشابه اسمی احتمالی مثال‌ها با اسامی مؤسسات واقعی، کاملاً تصادفی و صرفاً با اهداف آموزشی ارائه شده است.

شیراز

تابستان ۱۳۸۶

دکتر شکراله خواجوی

سید حسین حسینی

Issues.acc@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: حسابداری اجاره‌ها
۳	طبقه‌بندی اجاره‌ها
۳	اجاره‌ی سرمایه‌ای
۵	اجاره‌ی عملیاتی
۵	دیدگاه طرفداران اجاره‌های سرمایه‌ای
۶	مزایای اجاره
۷	معایب اجاره
۸	نحوه‌ی حسابداری اجاره‌ها
۹	حسابداری اجاره‌های عملیاتی از دیدگاه اجاره‌دهنده و اجاره‌کننده
۱۰	حسابداری اجاره‌های سرمایه‌ای
۱۱	حسابداری اجاره‌های سرمایه‌ای از دیدگاه اجاره‌کننده
۱۶	چگونگی شناسایی هزینه‌ی بهره
۱۷	حسابداری اجاره‌های سرمایه‌ای از دیدگاه اجاره‌دهنده
۱۷	الف. اجاره از نوع تأمین مالی مستقیم
۲۰	ب. اجاره از نوع فروش
۲۵	ج. اجاره‌های اهرمی
۲۶	مقایسه‌ی اجاره‌ی عملیاتی و سرمایه‌ای
۲۷	مقایسه‌ی صورت‌های مالی بر مبنای اجاره‌ی سرمایه‌ای و اجاره‌ی عملیاتی
۲۸	فسخ قراردادهای اجاره
۲۸	اختیار خرید ارزان در اجاره‌های سرمایه‌ای
۳۱	عدم اعمال اختیار خرید ارزان
۳۲	ارزش باقی‌مانده (اسقاط) در اجاره‌های سرمایه‌ای
۳۲	حالت اول: اجاره‌کننده ارزش باقی‌مانده را به دست آورد
۳۳	حالت دوم: اجاره‌دهنده ارزش باقی‌مانده را حفظ کند
۳۳	عدم تضمین ارزش باقی‌مانده
۳۸	تضمین ارزش باقی‌مانده توسط اجاره‌کننده
۳۸	الف. تضمین کامل ارزش باقی‌مانده
۴۱	ب. تضمین بخشی از ارزش باقی‌مانده
۴۱	تضمین ارزش باقی‌مانده توسط شخص ثالث

۴۳	بهسازی دارایی اجاره‌ای
۴۴	هزینه‌های مستقیم اولیه و اجرایی
۴۵	قراردادهای فروش و اجاره‌ی مجدد
۵۰	اجاره‌ی اموال غیرمنقول
۵۱	اجاره‌هایی که تنها شامل زمین هستند
۵۱	اجاره‌هایی که شامل زمین و ساختمان هستند
۵۲	اجاره‌هایی که شامل اموال غیرمنقول و تجهیزات هستند
۵۳	تمرین جامع برای مرور مفاهیم
۵۶	خلاصه
۵۷	پرسش‌ها
۵۸	سؤال‌های چهار گزینه‌ای
۶۶	تمرین و مسئله
۷۱	فصل دوم: حسابداری تورمی
۷۲	تورم
۷۲	تعریف شاخص و مفهوم آن
۷۳	چگونگی محاسبه‌ی شاخص‌ها
۷۵	آیا مبنای بهای تاریخی هنوز قابل اتکا است؟
۷۵	سیر تکاملی تدوین و توسعه‌ی استانداردهای حسابداری تورمی
۷۶	پول و قدرت خرید آن، ریال اسمی و ریال ثابت
۷۷	عوامل مؤثر در تعیین سود واحد تجاری
۷۷	الف. مفاهیم حفظ یا نگهداشت سرمایه
۷۸	ب. روش‌های ارزشیابی دارایی/ بدهی
۸۱	تعیین سود
۸۱	اقلام پولی و غیر پولی
۸۴	سود یا زیان قدرت خرید
۸۵	گزینه‌های مختلف صورت‌های مالی
۸۵	تعدیل صورت‌های مالی بر مبنای بهای تاریخی/ ریال ثابت HC/CD
۸۶	الف. تعدیل با استفاده از شاخص پایان سال
۹۶	ب. تعدیل با استفاده از میانگین شاخص قیمت‌های سال
۱۰۱	ترازنامه‌های مقایسه‌ای تعدیل شده

عنوان

صفحه

۱۰۱	تعدیل صورت‌های مالی بر مبنای ارزش جاری/ریال ثابت CC/CD
۱۰۲	اهداف مدل ارزش جاری/ریال ثابت
۱۰۳	اندازه‌گیری اثرات تغییر در ارزش‌های جاری
۱۰۴	الف. تعدیل با استفاده از شاخص پایان سال
۱۱۱	ب. تعدیل با استفاده از میانگین شاخص قیمت‌های سال
۱۱۵	کاربرد و موارد برتری صورت‌های مالی ارزش جاری/ریال ثابت CC/CD
۱۱۶	خلاصه
۱۱۷	پرسش‌ها
۱۱۸	سؤال‌های چهار گزینه‌ای
۱۲۳	تمرین و مسئله
۱۳۲	فصل سوم: حسابداری پیمان‌های بلندمدت
۱۳۴	کاربرد پیمان‌های بلندمدت
۱۳۵	اجزای عمده‌ی پیمان‌های بلندمدت
۱۳۶	انواع پیمان‌های بلندمدت
۱۳۷	مراحل اجرای طرح
۱۴۲	مفاهیم اولیه‌ی حسابداری پیمان‌های بلندمدت
۱۴۳	درآمد پیمان
۱۴۳	مخارج پیمان
۱۴۵	روش‌های شناسایی سود پیمانکاری
۱۴۷	نحوه‌ی حسابداری پیمان‌های بلندمدت
۱۴۷	الف. روش کار تکمیل‌شده
۱۴۸	ب. روش درصد پیشرفت کار
۱۵۴	مقایسه‌ی دو روش شناسایی درآمد
۱۵۵	افشا در ترازنامه
۱۵۹	افشا در صورت سود و زیان
۱۶۰	افشای رویه‌های حسابداری
۱۶۱	زیان پیمان
۱۶۱	زیان دوره برای پروژه‌هایی که در کل سودآور هستند
۱۶۴	زیان دوره برای پروژه‌هایی که در کل زیان‌ده پیش‌بینی می‌شوند
۱۶۵	مقایسه‌ی سود (زیان) دوره برای پروژه‌هایی که در کل زیان‌ده هستند

صفحه	عنوان
۱۶۸	تمرین جامع برای مرور مفاهیم
۱۷۱	خلاصه
۱۷۲	پرسش‌ها
۱۷۳	سؤال‌های چهار گزینه‌ای
۱۸۰	تمرین و مسئله
۱۸۴	فصل چهارم: حسابداری مبادلات ارزی و مقابله با ریسک تسعیر ارز
۱۸۶	نوسانات نرخ تسعیر
۱۸۷	روند استاندارد‌های معاملات ارزی
۱۸۹	نرخ روز و نرخ سلف (نرخ از پیش تعیین شده)
۱۹۰	معاملات ارزی
۱۹۱	روش‌های حسابداری
۱۹۴	تاریخ ترازنامه قبل از موعد پرداخت
۱۹۷	عملیات خارجی
۱۹۸	عملیات خارجی لاینفک از عملیات واحد تجاری گزارشگر
۲۰۰	واحد‌های مستقل خارجی
۲۰۲	جریان‌های نقدی ارزی
۲۰۴	نرخ خرید و فروش ارز
۲۰۵	چگونگی مقابله با ریسک تسعیر ارز: پیمان ارزی سلف
۲۰۹	سایر مسائل مرتبط با حسابداری مبادلات ارزی
۲۱۰	تمرین جامع برای مرور مفاهیم
۲۱۶	خلاصه
۲۱۷	پرسش‌ها
۲۱۸	سؤال‌های چهار گزینه‌ای
۲۲۵	تمرین و مسئله
۲۲۹	منابع و مآخذ
۲۳۲	واژه‌نامه‌ی اصطلاحات
۲۳۹	جدول‌های ارزش فعلی
۲۴۱	فهرست موضوعی